Вх. № ЧР-03-175/18.09.2023 г.

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Йоланда Зографова (с хабилитация по социална психология), Институт за изследване на населението и човека, БАН, член на Научно жури по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2 Психология (Транспортна психология) в Институт за изследване на населението и човека при БАН

За обявения конкурс в ДВ бр. 46 от 26.05.2023 г. за доцент в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология (Транспортна психология) за нуждите на секция „Психология на личността и когнитивна психология“ при ИИНЧ – БАН , на основание чл. 4 от ЗРАСРБ и чл. 28 от Правилника на ИИНЧ в съответствие с решение на Научния съвет на ИИНЧ – БАН /Протокол № 5 от 19.07.2023 г./, има един кандидат – гл. асист. д-р Зорница Петрова Тоткова.

Зорница Тоткова защитава своята дисертация в ИИНЧ през 2014г. в областта на проблема за родителските стилове и значимите други, след което придобива академичната длъжност гл. асистент, на която продължава да работи в института и досега.

Д-р Тоткова се утвърждава като млад учен с професионални интереси в сферата на транспортната психология, както и в областта на психология на развитието.

В хабилитационния труд „Транспортна психология. Личност и поведение на шофиране“ са синтезирани изследователските постижения през последните години на авторката в една област, която почти е неглижирана в сферата на психологията. В първа глава е постановка и дефинирането на четири основни групи модели за изследване на поведението на шофиране, всяка от които е представена подробно. В допълнение са представени и част от съвременните модели на изследване, което дава яснота по отношение на търсенията на изследователите в наши дни и посоката, в

която поемат проучванията през последните години. Очертан е профил на водачи с опасно поведение на шофиране и освен това е изтъкната ролята на субективната оценка за спазването на правилата по отношение на шофирането Главата представя накратко и състоянието на транспортната психология в България, основните сфери на нейното приложение у нас и възможностите за развитие на дисциплината. Във втора глава са представени две изследвания, които са посветени на основни личностни фактори, свързани с опасното поведение на шофиране, както и стиловете на шофиране Проследено е влиянието им върху негативните резултати от шофирането. В трета глава са резултатите от проучване на субективната оценка за спазването на правилата за движение по пътищата и е очертано нейното значение по отношение на негативните резултати от шофирането. На базата на представените резултати от проведените изследвания е изведен профил на опасния водач в България. Изводите си авторката обвързва с насочване към прилагане на резултатите по посока на изграждане програми за превенция и интервенция на рисковото поведение на водачи. Разбира се, правомерно е очакването на Тоткова, база за такива програми да бъдат законодателни и нормативни промени. Може да се каже, че цялостното поле на рисковете, предприемани от българските водачи по пътищата на страна и из самите населени места е една от най-чувствителните теми на двевния ред на обществото и самият факт, че един учен и психолог се заема с тази област вече е индикатор за социалната и научна отговорност на кандидатката.

В книгата „Родителски стил и привързаност“, написана на основата на дисертационния труд на кандидатката, на фокус е поставен възприеманият родителски стил в ранна зрялост. Особен акцент е вероятността за формиране на смесени родителски стилове поради реалните факти за непоследователно поведение от страна на родителите при социализацията на подрастващите и разминаването между самите родители в отношение възпитанието на децата им.

Гл. асистент д-р Зорница Тоткова участва в конкурса за доцент с 21 публикации, освен хабилитационния труд , от които 4 публикации са в реферирани международни списания като 2 от тях са в съавторство. Те са върху изследвания на стилове на шофиране в аспекта на личностните особености на шофиращи; адаптация

на Мултидименсионалният въпросник за оценка на стила на шофиране (MDSI); нов метод (задача за „Проследяване на маршрута“) за оценка на екзекутивните функции при водачи.

Три публикации са студии в нереферирани, научно рецензирани списания, а 21 публикации са статии или доклади в сборници.

Статиите обхващат изследователската работа на д-р Тоткова в сферата на транспортната психология и на психология на развитието. Една трета част от тях е върху търсения в областта на мотивацията за учене през оценките на учители.

Очертаните научни приноси са напълно релевантни спрямо постиженията на кандидатката . Така, безспорно е, че е за пръв път се представя цялостно state of art в транспортната психология и са очертани перспективи по линия на интегриран подход спрямо психологически процеси, значими в поведението на шофиращите Ясно насочване тази част от психологията към приложно познание и към практиката Създадена е типология на стилове на шофиране у нас и влиянието им върху рисковото шофиране, както е и очертан профила на опасния водач на база психологически и обективни индикатори. Освен това са предложени и инструментите в методически план като са създадени и адаптирани методи за оценка на личностните фактори при опасно шофиране.

По отношение на психология на развитието е изграден иновативен авторски подход на изследване и за извеждане на възприети смесени стилове в ранна зрялост. Обхванато е в значимите му предикторни влияния родителското поведение и е доказана неговата роля и в в ретроспективен план.

В областта на психология на ученето е изследвана личността и мотивацията на учениците за учене според учителите. Проучени са подходите за мотивиране на учениците за учене, които учителите оценяват като подходящи за приложение в прогимназиалния и гимназиалния етап на образованието и е анализирана оценката на учителите за ефективните подходи за непосредствено стимулиране на ученето.

Минималните национални изисквания за кандидатстване за позицията „доцент“ са изпълнени от кандидатката и нейните публикации са собствени оригинални постижения.

Личните ми впечатления за Зорница Тоткова са като за един млад надежден учен, доказал способността си за научноизследователска работа с високи показатели, за участие в мащабни и трудни проекти, както и за нейната лична отговорност при всички научни събития, организирани в ИИНЧ, а също и за личната й колегиална толерантност спрямо колегите й в института.

На базата на представените трудове на д-р Тоткова и на фактите за нейната висока включеност и активност в многобройни научни форуми, а най-вече поради ясно показаната научна смелост и компетентност в задълбоченото изследване на сложни и недостатъчно изучени феномени, убедено предлагам на уважаемото Научно жури да реши положително относно придобиването на академичната длъжност „доцент“ от Зорница Тоткова.

16.09.2023г. Подпис:

Проф. д-р Й.Зографова